Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummer 15 öre

7 ÅRG.
N:r 8

TIDEVARVET

23 FEBR.
1929

TIDEVARVET

N:r 8: 1929

Veckans ledare, Avveckling, handlar om riksdagens beslut i sockerfrågan.

*

Den märkliga lilla boken Utmaningen från bolsjevismen, The Challenge of Bolshevism, av den engelska kväkaren mrs Buxton, refereras och kommenteras i En kväkare ser på Sovjet.

*

Inför Emmeline Pankhursts staty har en engelsk tidskrift tagit upp frågan om de kvinnliga medicinarnas ställning.

*

Vem är staten? frågas med anledning av en diskussion kring ett inledningsanförande av kapten C. J. Brunskog om Försvarsfrågan inför internationellt forum.

*

Problemet om "Nidingar" belyses från olika synpunkter av advokat Märta Björnbom-Romson, dr Alfhild Tamm och advokat Eva Andén.

*

Bro mellan klasserna, intryck från Oslo av Elsa Wilkens.

*

Passar — passar inte, ett apropå av Rita.

KRING EN STATY

De kvinnliga studenterna i England och inte minst medicinarna få ännu bära sin dryga del av den börda som konservatismen lägger på kvinnornas skuldror.

Antalet kvinnliga studenter i Oxford är som bekant inskränkt till ett visst lågt antal i förhållande till mängden av manliga. Och ifjol beslöto tre av Londons sjukhus att stänga sina portar för alla kvinnliga medicine studerande. De unga kvinnliga läkarkandidaterna, som genom denna åtgärd kommit i ett mycket bekymmersamt läge, ha hoppats att den sedan länge väntade utredning angående de kvinnliga läkarnas utbildning, som verkställts av en universitetskommitté i London, skulle medföra någon förbättring. Utredningen, som nyligen offentliggjorts, bär dock trots sin på många sätt ådagalagda välvilja tydliga spår av den uppfattning, som anser att varje förändring rörande "kvinnan" måste övervägas, som om det gällde liv eller död för det manliga släktet.

Visserligen framhålles i betänkandet att män och kvinnor, som efter universitetsstudierna få arbeta tillsammans i så många olika förhållanden, borde lära detta samarbete redan under studietiden. Kommittén tar också avstånd ifrån den åsikt, som delvis anfördes som skäl till att de tre ovannämnda sjukhusen stängdes för kvinnor, nämligen att det ur anständighetssynpunkt skulle vara olämpligt att män och kvinnor studerade medicin tillsammans. En lärare som chockerar studenterna genom tvivelaktiga och osmakliga framställningar, passar helt säkert inte att undervisa blandade grupper, men — han passar överhuvudtaget inte till lärare. Dessutom intygas, att tonen bland de manliga kandidaterna ofta blivit förbättrad sedan de fått flickor till kamrater och ingen har haft något att anmärka på flickornas uppförande.

Men det värsta hindret mot samundervisning är, enligt kommittén, den stora motvilja, som många män hysa emot sjukhus där också flickor undervisas. Denna motvilja delas i många fall av de unga männens föräldrar. Resultatet skulle sålunda bli, att de som studenter för övrigt mycket önskvärda unga männen skulle försvinna från dessa sjukhus. Tydligen katastrofala följder!

Detta bevis för den fortlevande skräcken för arbetsgemenskap med kvinnorna — det skulle vara av intresse att veta, i vilken utsträckning den verkligen finns bland studenterna själva — kommer egendomligt nog samtidigt som det gamla parlamentsregistret ersättes med ett nytt, där de nytillkomna kvinnliga väljarna äro upptagna. Den hundraåriga kampen för lika rösträtt är därmed formellt avslutad. Och i samma vecka tillkännagavs premierministerns avsikt att ta emot och avtäcka en staty av Emmeline Pankhurst, den engelska kvinnorösträttens stolta och oförfärade förkämpe.

Troligtvis — anmärker en engelsk artikelförfattare med anledning av detta sammanträffande — måste man skjuta upp hoppet om förbättrade möjligheter för de kvinnliga läkarna, tills alla män och kvinnor som en självklar sak åtnjutit politisk rösträtt alltifrån sin myndighetsdag. Att just föräldrarna äro rädda för de kvinnliga studenterna visar bäst var den manliga överlägsenhets- och den kvinnliga mindervärdighetskänslan ha sin rot. Den kvinnliga läkarens såväl som alla andra problem som röra kvinnans ställning måste tydligtvis få sin lösning redan i barnkammaren.

Med denna utgångspunkt finns ju dock ännu hopp.

Ett vinteräventyr

För tre veckor sen skrev Tidevarvet att våren var kommen. Det var nog inte första gången vi var för tidigt ute. Men denna gång märktes mer än någonsin.

Vintern drev till och vräkte en snöstorm över Europa, den öppnade köldens portar och isade ner hela kontinenten. Vi som bo i Sydsverige och låg under den svepande vingens spets, fick också över oss en flik av ovädret. Man hörde talas om dem som flydde till ett varmare klimat i Norrland.

Stormen ven dag och natt, bittert kall, den drev snön framför sig, sopade bart, tornade upp väldiga drivor, plånade ut väg och stig.

Fält och sjöar gåvo illusionen av ett månlandskap med sina vassa snökammar och krateraktiga formationer. Under ensliga, kalla skymningsögonblick kunde det se ut som om den eviga döden och rymdernas kyla segrat också i vår värld.

Men eftersom människan fanns här med mod och kraft att trotsa naturen, att göra ett motstånd och tränga sig fram, så skapades av det hela ett bistert äventyr.

Den moderna människan av mera ombonat yrke och helsu om hon bor i stad, märker icke så mycket av trotset mot naturen. Det är för väl organiserat, det är avlyft från den enskilde, som köper sig fri med bevillningskronor.

Men kommer man så plötsligt ut i en stuga på landet, belägen sist i byn och har stora, djupa nattmörkret, kölden och ensamheten lägrade utanför sin dörr om kvällen, då upplever man en smula meddelaktighet i vårt släktes kamp, trots och segerglädje genom dess långa historia.

Dessa oväderskvällar med dånande storm, mörker och yrsnö ha varit underbara. Det lilla nybygget sist i byn har varit som en djärv liten soldat. Där har varit lugn, ett ljus har kunnat brinna med klar och orörlig låga, alldeles som en glädje kan brinna ibland i själens dragfria rum under stora sorger. Vi har haft ljus från kraftverket i Tolg, den forna prästgårdskvarnen, som aldrig drömde om att lysa över mörka Småland. Vi har haft salt och bröd, apelsiner och ett kinaté som doftar som i en engelsk roman. Vi ha haft böcker, tidningar, brev, telegram, och det är ju bara en händelse, att vi inte också haft radiokonsert av Martin Öhman.

När jag satt och betraktade min lilla krets i dess uppenbara välmåga vid bok och söm, fylldes jag av stolthet, över allt detta av det gamla människotrotset och tilliten till en arm. Troligen var det bara jag, ensam gammal bland ungdomarna omkring mig, som upplevde detta under och äventyr. Jag tror det, ty för ungdom synas de ting självfallna som äro nära, för att få under gå de till Jules Verne, Sven Hedin, Grimberg och bibliska historien.

När jag sen nade dem sovande mot var sin huvudkudde och satt ensam vid härden, blev tystnaden ännu större, emedan dånet utanför blev starkare. Det lilla huset, slutet inom sig självt, fullt av värme, av trygg sömn, av tillit, av tankar, av framtid, i en värld av köld, mörker, kamp och ovisshet, syntes i denna stund som en paradox, en fräckhet, en belöning och en frestelse.

Ingen kunde veta bättre än den, som satt där vid härden under stormkvällen, hur tillfällig är en lägerplats, hur värnlös en trygghet inför större stormar, hur vansklig varje seger och hur snart dess frukter förtärda. Men all denna vetskap var utestängd. Den var bara den vemodiga bakgrunden på andra sidan rutan till en stund av lycka, erövrad ur mörkret.

Devinez.

En kväkare ser på Sovjet

D. F. Buxton, Utmaningen från bolsjevismen (The Challenge of Bolshevism. Allen & Unwin 1928.).

Under en vistelse i Turkiet för några år sedan gjorde makarna Buxton så noggranna iakttagelser över samhällsförhållanden därstädes, att deras resultat (trots det enskilda initiativet till forskningen ifråga) blev grundval för en regeringsutredning.

Det är emellertid ingalunda fråga om samma slags prestation rörande Ryssland i det föreliggande arbetet av Mrs Buxton. En sådan vore ogörlig efter föga mer än tre veckors sejour i det främmande landet. Då och då frapperar det en i själva verket att en eller annan motsättning som förf. drar upp mellan bolsjevismen och förhållandena där hemma, helt enkelt beror på olikheten mellan ryskt och engelskt psyke. (Så t. ex. i fråga om det rent personliga förhållandet människor emellan. Någon engelsman har sagt att där en husbonde börjar disputera med sin betjänt är klasskillnaden upphävd. Men i det gamla Ryssland gick det bra att kyssas och gräla, herrskap och livegna emellan, utan att detta på minsta sätt bräckte klassgränserna.)

Bokens största attraktion ligger i en annan linje. Den bedömer nämligen de bolsjevistiska idealen från kväkarsynpunkt, alltså från den samfundsposition, som resolutast av alla tar avstånd från våldsmedel. I det fallet har granskaren en vida gynnsammare ställning än representanterna för andra riken eller menigheter, som själva bruka samma medel som de hos bolsjevikerna finna klandervärda. Förf. efterlyser skämtsamt ett vittne från — mars i och för opartiskt omdöme. Men genom sin egen självklara kväkarinställning står förf. egentligen också själv alldeles utanför de jämförda åskådningarna, vad medlen beträffar.

Med ingående skärpa riktar sig förf:s kritik mot den europeiska allmänmening, som aldrig ondgjorde sig över tsardömets rättskränkningar och våldsåtgärder med tillnärmelsevis samma grad av indignation som nu över Sovjets, eller som tog Versaillesfredens "konfiskationer" (av tyskars privategendom) med så ofantligt mycket större ro än när det gäller den ryska bourgeoisien. Hon drar också upp en parallell med "the moral of our own past" gentemot en annan samhällsklass, industriarbetarnas, den anda som för ett och ett kvarts århundrade sedan hindrade lagförslag om att nedbringa barnarbetet till tolv timmar pr dag — detta skulle ju minska produktionen och dessutom innebure ju femtontimmarsdagen en nyttig disciplin utan skada för barnens hälsa. För någon som helst originalitet kan man icke beskylla bolsjevismens metoder, säger förf. Men hur kunde man också vänta det ovanpå tsarismen? "Kommunisterna ha aldrig föregivit anslutning till Vännernas samfund. De tro alltjämt på nyttan av våld — alldeles som den övriga världen, höll jag på att säga, men med hänsyn till deras avrustningsförslag vore det knappast riktigt (fair)." Så snart det gäller målet, samfundsidealet sådant kommunisterna fatta det, ställer sig förf. uppmärksamt och fördomsfritt lyssnande. I sin hunger efter etiska värden förvandlar hon det hon ser i en kraftig appell till sina egna.

Det kan vara skäl att ett ögonblick dröja vid den historiska bakgrunden för denna kväkarvädjan. I förhistorien till Vännernas samfund möter oss Winstanleys gestalt, en pionjär, som jämsides med sin tro på det "inre ljuset" och sin misstro till våldet stred för en rättfärdigare egendomsfördelning. George Fox, som ur sitt väsens innersta gjorde de båda förstnämnda inställningarna till sina egna, lämnade frågan om egendomen så gott som alldeles orörd. I nyaste tid finner man emellertid, hur detta problem reser sig och frågar och frågar och värker inom kväkarnas led, som ju räknar bland sig så många stora industrimagnater. I jämförelse med samfundets resoluta och så att säga officiella avståndstagande mot allt vad krig heter, utgör förhållandet till egendom ett odeciderat kaos, ur vilket de mest kontrasterande meningsskiftningar framträda inom samfundet, från den patriarkaliske rikmannens besittningstrygghet till den extreme socialistens omvälvningskrav. Det är ur denna jäsande samvetsoro inom samfundets egen själ som förf. för sina trosfränder och för det övriga merkantila England håller upp bolsjevismens ideal, som en uppfordran till självbesinning och som en inriktning till kostsammare mål än de vedertagna och ifrågasatta. (Till och med avståndstagandet från kriget kan ju bli en förmån ur affärssynpunkt; samvetsgrann inställning till egendom går ännu djupare in på det egna.)

Forts. å sid. 4.

Svenska Eldbegängelse Föreningen
Norrmalmstorg 2 A" — Stockholm
Öppen 10—4, lördags- o. helgdagsaftnar 10—2
Tel. Norr 2200 för eldbegängelser
» Norr 2280 » medlemsanmäln,
Avgift 10 kr. en gång för alla, för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro och Hälsingborg.

glatt prat om mat hör man i de familjer som köpa i *Konsum*

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

Galleri Modern
Sturegatan 26
NORSK UTSTÄLLNING
Vardagar 10—6 Söndagar 1—4

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm

UTGIVARE:
Ada Nilsson.
REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner.
Elisabeth Tamm.
Honorine Hermelin.
REDAKTIONSSEKRETERARE
Carin Hermelin.
Mottagningstid 10—12.
Telefon Norr 4842.
EXPEDITION:
Telefon Norr 28243.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.
Postgiro 1544
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:50, kvartal kr. 2:— Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text . . . . . 20 öre per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929
Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh.: Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14. Tel. 7575—7576.
f. d. L:a Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

LÄKARE

Infört genom Stockholms Läkarförening
D:r Helfrid Roland
Allmänpraktiserande
Rörstrandsgatan 9 A Tel. V 60250
Mottagningstid: v. 15—18 s. 10—11
Annan tid efter överenskommelse.

TANDLÄKARE

Tandläkare BO BURMAN
Medlem av Sthlms tandläkarfören.
Birger Jarlsgatan 34 Tel. 10290
Mottagningstid enl. överenskommelse per telefon. Måndagar, onsdagar, fredagar även kvällsmottagningar.

Tandläkare
Gunnar Wijkström
Odengatan 90. Tel. 84070. Vardagar 10—1, 5—7,30, Lördagar 10—1. Söndagar 12,30—1,30. Kostnadsfri rådfrågn

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Möbler
Möbler köpas bäst och billigast i
Rockströms Möbelaffär
Även kredit ordnas
Stora Nygatan 10-12, Sthlm. Norr 16650

Upplysningsmöte i eldbegängelsefrågan
anordnas torsdagen den 28 februari 1929 kl. 19,30 i kommunalhuset, Lidingö villastad. Hälsningstal av taxeringskommisssarie **A. Gilljam.** Föredrag om *Eldbegängelse* av fröken **Carin Hermelin,** Sthlm. Sång av Lidingö manskör.
Överblivna biljetter tillhandahållas gratis vid ingången.
Lidingö kommunalförening
Lidingö arbetarekommun
Lidingö krematorieförening
Tel. Lid. 880

Avveckling

Av den utredning om "sockrets riksdagshistoria", som stod att läsa i föregående nummer av Tidevarvet, framgick, att sockerbetsodlingen i Sverige från början gått på styltor och alltjämt fört en konstlad tillvaro. Det måste därför anses som en tidsfråga, hur länge svenska staten d. v. s. vi alla, anse oss ha lust och råd att underhålla en sådan lyxproduktion i vårt rikaste landskap. Man kan inte annat än utgå ifrån, att det hela är en onaturlig och för vårt land ej lämpad odling, vars avveckling måste ske snarast möjligt.

Med tillfredsställelse hälsa vi därför utgången av årets riksdagsdebatt i sockerfrågan. Både regeringens förslag om förhöjd tull och utskottets om subvention, d. v. s. kontantunderstöd på 3,5 miljon, ha fallit. Hellre intet understöd åt betodlarna än kontant bidrag, säger högern. Hellre bidrag än tullar säger frisinnade och socialdemokrater, utom dem som helt och hållet röstade för avslag. Bägge förslagen voro oformliga. Varken att staten privat överenskommer med sockerbolagen om högre pris åt betodlarna, tar igen detta genom tull och borttager sockerskatten för att lindra allmänheten, eller att de sämre ställda jordbrukarna ska betala en osund näringsgren på landets fetaste jord, kan anses önskvärt. Om sockerskatten är överflödig, så är det en fråga för sig. Kontant bidrag har den fördelen, att det snart måste falla på sin egen orimlighet. Men rätt skall vara rätt. Hur invecklat regeringens förslag än må vara och hur förkastligt tullar än är under alla förhållanden, regeringens, högerns förslag är dock mera ekonomiskt. — Det kan ju vara Tidevarvet en glädje att få säga detta! —

Sedan återstår de 30,000, som anses bli arbetslösa genom riksdagens beslut. — Det är beklagligt. Men har ett missförhållande pågått i snart hundra år, så är det inte för tidigt att börja avhjälpa det. Det är inte betodlarna som ska hjälpas, de kunna odla vete, det bör gå på den skånska jorden lika väl som på den uppsvenska, utan det är alla dessa — och det visar sig väl nu, hur många de äro — som bli utan arbetsförtjänst, vilka böra beredas tillfälle till produktivt arbete. Det kan bli större engångskostnad, men leder till en sundare och mer ekonomisk utveckling.

Gör ett besök i
Söders populäraste bageri
BAGARSTUGAN
Bellmansgatan 6 Hornsgatan 37

Hur sockerfrågan än löstes
glöm ej
DET UTMÄRKTA
KAFFET
från agenturen
Skepparegatan 21
Stockholm, tel. 733 30
Pris Kr. 4: 30 pr kg.

Vem är staten?

Stockholms högskolas studentförening hade för några dagar sedan anordnat diskussion över ämnet: "Försvarsfrågan inför internationellt forum" med inledningsanförande av kapten Brunskog, som redogjorde för fredskongressen i Frankfurt am Main vilket föranledde en livlig diskussion. Kapten Brunskogs avslöjanden om gaskriget och hans uppfattning om avrustning som det enda riktiga både av etiska och praktiska skäl väckte naturligen stark opposition. För att ytterligare understryka detta har kapten Gyllenkrok i en insändare i Sv. Dagbl. angripit hr Brunskog och citerat sitt eget yttrande i diskussionen med diverse utläggningar. Hr Gyllenkrok förvånar sig över "att en i statens tjänst anställd person, kapten Brunskog, som av staten erhåller 6,000 kr. om året, tillätes fara land och rike runt samt bedriva en mot staten riktad propaganda" . . . och slutar med att förklara, att man enligt "allmän rättsuppfattning" inte bör "med ena handen mottaga en gåva och med andra handen tilldela givaren (d. v. s. staten) en knivstöt i ryggen" o. s. v. Vi känna inte hr Gyllenkrok. Vi antaga, att han är en förträfflig person, som uppriktigt och troget vill fylla sin plikt och tjäna sitt land. Att han istället gör den sak, han vill främja en riktig björntjänst, har han naturligtvis ingen aning om. Ty ingenting kan väl bättre än yttranden i den stilen visa det orimliga i det vällovliga samhällets sätt att resonnera. Det är vanetänkandets utövare, som *ha rätten* på sin sida, de ha *rätt* och allt annat stämplas som fientligt, det är förräderi. Fakta och rättsbegrepp ha inte den ringaste betydelse. Inte ens Vår Herre själv skulle kunna övertyga dessa sina tjänare, om han kunde uppenbara sig i personlig måtto.

Vem är då staten? Den består av alla medborgare. Och vi, som inte äro anhängare av militarismen — och vi *börja* bli rätt många — tvingas ändå att betala skatt för att avlöna hrr Gyllenkrok & gelikar. Det är många miljoner, som gå till det ändamålet. Kräver inte "allmän rättsuppfattning" att dessa herrar taga avsked? Ty våra bidrag överstiga nog de 6,000 kr. man förunnar hr Brunskog. Det — borde bli den logiska slutsatsen. I annat fall få vi som skattedragare, som medborgare — vi som tillsammans bilda svenska staten, finna oss i att olika rättsåskådningar få göra sig gällande och gälla som rättsåskådningar. Tiden skall tala. Och det kan komma en tid, som visar, att den militaristiska propagandan är den fientligaste av alla mot land och folk.

Uppvigling

Tidevarvet har redan vidrört debatten omkring yrkandet om fredsanslag åt vissa föreningar, detta underbara upptåg som avslöjade så mycket om deltagarnas mentalitet.

Själva utgången var inte så betydelsefull. Det kan inte betyda så mycket om regeringen får eller inte får 25,000 kr. att utdela åt vissa fredssträvanden. Det vore visserligen bra om Föreningen för Nationernas förbund finge råd att ha några exemplar av förbundspakten på lager och hålla en byråpersonal, som vet skillnad på pakt och Genève-protokoll. Detta var nämligen tidigare icke fallet, vilket vi prövat. Men en stor sak är det ju inte.

Men vad som är betydelsefullt, det är den kunskap man fått om den gängse åsikten vad fredsarbete betyder.

Det visar sig att många tro, att det betyder en allmän upplysning om krigets fara och vansklighet och eventuellt också dess orättfärdighet. En upplysning som skall så genomtränga oss, att vi inte frestas att frivilligt ge oss ut i krig.

Men detta är ett jättelikt, ett ödesdigert missförstånd om en aktiv pacifisms verkliga uppgift. Den består icke i att förmana: Håll er alltid under alla omständigheter lugna! För det första går ju inte det, läget från 1914—18 kan aldrig komma igen, neutralitet blir icke mer. För det andra är det trist och fegt. För det tredje består pacifismens uppgift icke i att lugna, göra människorna fogliga utan i att uppvigla dem till en resning mot kriget. Uppvigla dem att vägra ta på den nya gift- och flygutrustningen som militära sakkunnige ta mått på och prova ut. Uppvigla dem till att inse att de ha en positiv uppgift och böra utföra sin del i den nödvändiga revolten mot kriget.

Till en sådan resning kan inte statsmakterna utdela anslag eller välja ut lämpliga redskap. Att det kan sättas ifråga att vår regering, mitt som dess sakkunniga grunda ut en gasmotanfallsberedskap åt oss, skall utdela fredsanslag, är groteskt men det må vara hänt. Bara vi kunde hoppas att den verkliga resningen komme, den som inte behöver några anslag för att bli till.

ARNOLD NORLIND

En lärd — säger de som förstå sig på lärdom — en av den alltid fåtaliga skaran som med sanning kunde bära upp lärdomsnamnet. Och dock visste han mer än vad någon lärdom kunnat yppa för honom. Ett helgon — säger folket i den bygd där han länge bott — för honom var ingenting omöjligt.

När Arnold Norlinds lilla bok "Från min veranda" kom ut i höstas, gav den ju en sällsamt stark förnimmelse av att den kunskap, som ger makt, ger en människa makt i och över tillvaron, hade verkligen av någon tagits i besittning. Många visste också, vad man genom boken kunde ana, att här under flera år skapats ett liv och en arbetsdag "över frågornas liv" av en som ägde makt att låta sjukdom och död falla av som en ovidkommande klädnad. När därför nu det för alla uppenbara steget in i en annan tillvaro är taget, måste också en fjärrstående säga sig, att det var anden, som krävde större rum och utsikter för sitt arbete, att det var den snarare än kroppen, som tog ut sin rätt.

Arnold Norlind var docent och under flera år t. f. professor i geografi vid Lunds universitet. Geografin tycks för honom främst ha blivit vetenskapen om vägar: världsväldenas, korsfararnas, upptäcktsfararnas vägar — alltså främst vägarna över okända länder och hav som brutits upp av de besynnerliga idéer och strävanden som människor kunna få i sitt huvud. Allt djupare fördes han också in på den mänskliga tankens, på själens, diktens, upplevelsernas vägar.

Språken, som för oss människor i gemen så ofta och så kännbart stänga vägarna till olika riken i geografiens och andens värld, tyckes aldrig bjudit Arnold Norlind svårigheter. Och blev det för honom av vikt att en tolkning gjordes, översatte han lika snabbt och självklart ett grekiskt drama eller annat diktverk som ett holländskt eller — Dantes Gudomliga komedi.

Man tycker sig kunna se en mäktig livets logik i denna Arnold Norlinds stora kärlek, som gjorde honom till vår främste Dante-kännare. Den började — åtminstone enligt yttre, synbar kronologi — på den geografiska vägen med en översättning av Dantes avhandling om vatten och jord. Men den samlade sig i tolkningen av Divina Comedias väldiga kartläggning av människoödenas fullbordan på de vägar, som endast Dante skådat.

Det är ju blott översättningen av Inferno, som ännu utkommit i tryck. Av Arnold Norlinds bok om Dante och andra uttalanden förefaller det emellertid som om Purgatorio, vandringen uppför skärseldsberget, varit honom kärast. Där fann han ständigt lösenorden för tolkning av livets eviga lagar och verkligheter.

Där fann han ju lösenordet för vad hela tillvaron "från hans veranda" talade om: lagen för "hinder mot gemenskap" i timlighetens värld, där värdena minskas, ju fler som delar dem, medan i andens värld delandet ökar, ja nyskapar all rikedom.

Mycket finns säkert av andens världars rikedomar, som Arnold Norlind skapat, men som ännu ej tillräckligt delats — otryckta skrifter och tryckta.

Tidevarvet väntar på att den rätta pennan engång i dessa spalter skall skriva om Arnold Norlind. I dag vilja vi blott betyga vår vördnad inför det avsnitt av en arbetsdag, som nu är fullbordat, inför dess mått, dess höjd och djup och uthållighet — och därjämte betyga vår djupa tacksamhet, att Tidevarvet fått räkna Arnold Norlind bland sina bästa vänner.

H. L. H.

1929 ÅRS SOMMARKURSER I STOCKHOLM

komma att hållas under tiden 30 juni—12 juli.

Kurserna hava, liksom de förut i Stockholm, hållna, till sin förnämsta uppgift att — med begagnande av huvudstadens rika förevisningsmaterial på skilda vetenskapliga, konstnärliga och sociala områden — låta kursdeltagarna få en inblick i några delar av det moderna kulturarbetet.

Till deltagare i dessa kurser inbjudes en var, som tror sig kunna hava något intresse av de anordnade förevisningarna och föreläsningarna.

Översiktsprogram över de vid kurserna hållna föreläsningarna, demonstrationerna och utflykterna kommer att inom den närmaste tiden offentliggöras.

Anmälningar, förfrågningar etc. adresseras till *"Sommarkurserna i Stockholm"*, som meddelar alla nödiga upplysningar.

Kommittérade för Sommarkurserna i Stockholm äro: Landshövding Nils Edén, ordförande, Professor J. G. Andersson, Östasiatiska samlingarna, Antikvarien T. J. Arne, Statens historiska museum, Fil. Lic. Iwan Bolin, föreståndare för Folkbildningsförbundet, kursernas sekreterare, Riksantikvarien Sigurd Curman, Professor Gerard De Geer, Geokronologiska institutet, Professor Folke Henschen, Karolinska institutet, Folkskoleinspektör Carl Lidman, byråföreståndare, Professor Andreas Lindblom, Nordiska Museet, Professor Otto Rosenberg, Stockholms högskola, Intendenten Sixten Strömbom, Nationalmuseum, och Rektorn vid Stockholms högskola, Professor Sven Tunberg.

Drick
Ramlösa-Vatten
Vårt lands enda naturligt alkaliska bords- & hälsovatten.

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA BANK
DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta
Solidarisk Bank. Grundad 1865.

«NIDINGAR»

De upprepade fall av övergrepp mot minderåriga, som, inte minst i Stockholm, under senaste tiden förekommit, ha förklarligt nog framkallat stark indignation. Den allmänna opinionen reagerar för detta angrepp på en ytterst sårbar punkt: Små barn, ur stånd att värja sig själva, hotas till sin kroppsliga och andliga välfärd av en fara, som kan träffa dem på lekplatsen lika väl som på skolgården eller gatan, oförutsebar och ödeläggande.

Med denna indignation följer också självfallet en omedelbar önskan att skydda sig emot faran. Många ta sin tillflykt till krav på stränga straff för de felande, för vilkas räkning man allmänt tagit i bruk ordet nidingar.

Vilka bestämmelser innehåller då först lagstiftningen med avseende på förbrytelser av detta slag.

Möjligheterna till förebyggande äro inte stora, säger advokat Märta Björnbom-Romson. Det värsta är, att det alltid måste finnas minst ett offer men ofta flera, innan man på något sätt kan ingripa.

Man skiljer på sinnessjuka, förminskat tillräkneliga och fullt tillräkneliga. Beträffande de sinnessjuka kan trygghet vinnas för att ett sedlighetsbrott inte kommer att upprepas av samma person, då det ju åligger vederbörande, anhöriga och vissa myndigheter att "om honom taga vård, så att han ej må bliva vådlig för den allmänna säkerheten".

I regel torde dock dessa, som specialisera sig på sexuella övergrepp mot barn, icke vara sinnessjuka, utan ofta kunna räknas till "halvabnorma" eller fullt tillräkneliga. Efter uppnådd myndighetsålder — sedan lagen om samhällets barnavård ej längre kan tillämpas — finns ingen möjlighet att till förebyggande av befarade sexuella förbrytelser internera en sexuellt abnorm person, såvida han inte är sinnessjuk. Sedan ett brott väl blivit begånget finnas däremot enligt 1927 års lag om förvaring av s. k. förminskat tillräkneliga förbrytare vissa möjligheter till deras omhändertagande.

Emellertid äro straffen för förbrytelser av detta slag i de flesta fall för låga för att förvaringslagens bestämmelser skola kunna uppfyllas. Förvaringslagen utgör därför ett mycket ofullkomligt skydd. Därmed att dessa förbrytelser belagts med straff är heller icke allt gott och väl. Straffet ensamt räcker icke till att skydda samhället mot faran. Samhället bör äga möjlighet att på annan väg än genom straff reagera mot samhällsfarligheten hos sexualförbrytare och framförallt måste möjligheter skapas att förebygga sedlighetsbrott mot minderåriga.

Förebyggande är också det främsta kravet i de synpunkter, som dr. Alfhild Tamm lägger på denna art av förseelser.

De, som begå dem, äro ofta psykiskt efterblivna av en högre klass kan man säga, d. v. s. människor, som till en viss grad kunna reda sig och sköta sitt arbete. De höggradigt psykiskt defekta hållas ju i allmänhet kvar inom anstalterna och komma därför inte ifråga. Men beträffande de lindrigare psykiskt efterblivna visa sig följderna av den bristande eftervården, sedan de kommit ut från anstalter och skolor. En förbättrad eftervård skulle säkert ha mycket stor betydelse. Det är en sak, som människor i allmänhet inte tänka mycket på. Händer sedan en sådan sak som ett sexuellt övergrepp höjas höga rop av moralisk harm, men man gör inte klart för sig att det ofta alls inte är frågan om en niding utan om en ganska hjälplös människa, lättledd och utsatt för frestelser genom kamrater, en människa som i sin omogenhet inte inser, att han begår en ogärning eller kan överskåda följderna av sin handling. Det är ofta så att dessa människor inte våga sig på vuxna normala kvinnor, och därför ta sin tillflykt till barn.

I dessa fall hjälper det emellertid inte med straff. Så fort han blir frigiven går en sådan man oftast raka vägen och gör om förseelsen på nytt. Det är ju uteslutet att han skulle bli klokare av att sitta i fängelse.

Sexuella förbrytelser emot barn begås också ibland av normala pojkar, hos vilka könsdriften under pubertetsåldern vaknat upp med en sådan häftighet, att de ha svårt att behärska sina handlingar och därför kunna bliva överrumplade av en plötslig frestelse. Dessa individer kunna bli mycket hyggliga människor, som sedan ej sällan hela sitt liv tyngas av de djupaste skuldkänslor på grund av vad de gjort i sin ungdom.

Jag tror, att mycket skulle kunna förebyggas, om all ungdom finge en efter deras utvecklingsgrad avpassad upplysning i sexuella frågor redan innan den egentliga puberteten börjat. De borde vänjas vid att få tala vid sina föräldrar eller andra uppfostrare — inte oblygt men naturligt — om sådana saker. Genom att de tvingas att förtiga sina tankar på detta område bli drifterna ofta mera påträngande och kunna ge anledning till osunda fantasier och oöverlagda handlingar.

Också de barn, som utsättas för sexuella övergrepp skulle sannolikt i många fall lättare kunnat värja sig, om de varit vana att få tala fritt om det sexuella med sina uppfostrare. Även om olyckan skett, kunna de i dylika fall bättre bära dess följder. Ofta är det nämligen icke så mycket till kroppen som de skadas — fastän detta naturligtvis också kan hända — utan till själen. De våga mången gång icke lätta sitt hjärta, emedan de erfara en känsla av skuld, beroende på att de med halva sin människa varit med på vad som skett, mest kanske av nyfikenhet för att få erfara vad detta förbjudna och farliga är, som man icke ens vågar tala om. Om ungdomen finge vederhäftig upplysning, finge lära sig att könsdriften är en, icke syndig, men mycket stark drift, som det gäller att kunna styra och om den förtroendefullt kunde tala med sina föräldrar, inte bara upplysas till hälften av kamrater eller genom böcker som de läsa i smyg, tror jag att mycket ont skulle kunna förebyggas.

Advokat Eva Andén påpekar bl. a. att det inte hjälper med överorganisation. Man kan inte säga: nu skall vi bura in alla sedlighetsförbrytare för att skydda samhället. När en så perfekt lag är färdig, är nästan alla människor över gränsen. Det går inte att med lagstiftning döda allt liv. Man måste lämna plats också för det personliga arbetet.

Först och främst ta reda på de asociala och anormala redan på skolstadiet. De äro ofta begåvade men omdömeslösa, utan begrepp om gott och ont. Det gäller att sedan inte släppa dem, utan se till att få in dem i en viss miljö, som inte är så farlig för dem och där de inte behöva utvecklas till att bli farliga individer.

I fråga om bestraffningen kan man nog säga att det ofta dömes alltför formellt i sådana fall och att domstolarna ofta äro böjda att negligera dessa förseelser. Här kan naturligtvis en förbättring åstadkommas.

Till barnens skydd kunde ju också idén med parktanter vidare utformas och användas på det mest ändamålsenliga sätt. Om man väljer att kalla sådana tillsyningsmän kommunala barnjungfrur, kvinnlig polis, eller något annat, gör ju ungefär detsamma. Huvudsaken är att de fungera effektivt.

CH

TORPEDO SKRIVMASKINER
WEILWERKE A.-G. FRANKFURT A. M. RÖDELHEIM
MASKINAGENTUREN FRYKE & Co
STOCKHOLM TEL. SÖ. 6195

Passar — passar inte

Det dyker upp i diskussionen med ungefär samma jämna mellanrum som studentmössans avskaffande och kvinnofriden på gatorna. Sjuksköterskedräktens reformering, menar jag. Hittilldags finns i alla fall mössan kvar, friden är borta och kjolarna inte en millimeter kortare, fast man sakkunnigt och ingående diskuterat de invecklade problemen tusen sinom tusen gånger.

Nu närmast gäller det som sagt systrarna och det som aktualiserat frågan är väl troligen det vackra vintervädret. Allt vad ben och anda har ger sig på fritiden ut för att åka skidor eller skridskor eller på annat sätt skaffa sig välbehövlig rekreation. Det är bara sjuksköterskorna, vilka bäst av alla behövde det, som får vackert låta bli. Det fordras nämligen medfödda akrobatiska anlag för att åka skidor i uniformen och uniformen är obligatorisk och får inte läggas av. Nu frågas det, varför i all rimligheters namn kunna inte sköterskorna få vara som vi andra unga på sin fritid och hämta krafter både till kropp och själ. Det kunna de sannerligen behöva.

Många läkare ha svarat och sagt — det är urbota, tag bort uniformstvånget eller reformera åtminstone dräkten! Men den benhårda konservatismen har som vanligt hittat många skäl för den höga kragens och de långa kjolarnas bibehållande. Saknas det rimliga skäl, så är det ju så lätt att säga: »De unga veta mycket väl, vilket kall de valt och vilka krav och fordringar deras livsuppgift ställer på dem. Kunna eller vilja de inte finna sig i de uppoffringar som plikten pålägger dem, böra de lämna sin post.» — Förlåt hädelsen, men vore det inte bättre att den eller de som kunna i vår tid resonera så benhårt och grunt, lämnade sjuksköterskornas utbildning i lämpligare händer.

Sjuksköterskorna, som varje stund i sin dagliga gärning står inför liv eller död, passar inte bland de agerande på jazzaftnar, och deras förekomst på olämpliga ställen vore kanske svår att förhindra, om uniformstvånget toges bort, framdrager en manlig läkare som skäl. — Om man nu skulle förutsätta, att sjuksköterskorna skulle hoppa över skaklarna och bära sig illa och opassande åt, så snart de fick likadana kläder som alla vi andra, så kan jag i alla fall inte begripa varför läkarna själva passa bättre på jazzbaler. De ställas ju dock i betydligt allvarligare situationer i sitt arbete än systrarna. Men tydligen passa de utmärkt, för onekligen höra de till de mera eftersökta balkavaljererna En sjuksköterska behöver inte mer än i all ärbarhet gå på Oscars eller äta middag på en del restauranger, förrän hon anses olämplig för sitt kall och blir avfockad. — Det är precis som far på skämt sa till oss, när vi var små: Om ni ändå kunde lära er att göra som jag säger och inte som jag gör!

Ett tredje skäl för det hårda tvång som ålägges de unga eleverna, är också värt att syna lite i sömmarna. — »Det är disciplinkravet, som framkallat uniformstvånget och just därför att kåren är så väl disciplinerad, så är den också så enastående duktig». — Utan att jämnställa denna kår med andra kårer i varje avseende, så är det väl ändå inte så urbota att påpeka att vi ha många, många andra duktiga kårer, vars medlemmar dock få både åka skidor och köra bil om det dem lyster på sin fritid. —

Vad den järnhårda disciplinen angår så ter den sig stundom för den utomstående som närmast lite löjlig. Har man haft det tvivelaktiga nöjet att ligga på åtskilliga sjukhus någon tid i taget, så märker man snart att på en del ställen har disciplinkravet blivit ett hjärnspöke för sköterskorna Läkarna kunna vara de mest humana och sympatiska människor i världen, men så snart deras steg eka i korridorerna, så bli sjuksköterskorna som närmast lite snurriga. Avståndet mellan chef och underordnad, det goda samarbetet och den förnuftiga lydnaden och ordningen bör väl kunna upprätthållas utan att den senare blir slav till både kropp och själ. Men tacka för att i synnerhet de yngre oerfarna sjuksköterskorna bete sig på detta sätt. Hela deras utbildning hjälper ju till att förslava dem. Det har faktiskt skapats en slags sjuksköterskenatur hos dem, som inte har så värst mycket med deras andra natur att göra. Varför kan de inte åtminstone på sin fritid få lägga av den med uniformen och bli som vi andra.

R i t a.

Tala med vår Wizard fotspecialist

om Ni har något ont i Edra fötter och ben. Tag närmare reda på, hur det lätta, böjliga och metallösa Wizard-fotstödet verkar. Alla råd och upplysningar lämnas kostnadsfritt. Tel. 66 03.

Lagersons
Kungsg. 4, andra huset fr. Stureplan.

I en del av detta nr följer en bilaga

Bro mellan klasserna

Då jag häromdagen var på en blixtvisit i Oslo, kunde jag inte låta bli att mellan Åsbjergskibet och Nasjonalgalleriet inflika ett besök på settlementet Fossgården borta i arbetarkvarteret i öster. Ty drottning Åsas konstfärdigt skurna praktsladar och Edvard Munchs tavlor äro underbara kulturprodukter i sitt slag, men nutidsmänniskors heroiska försök att slå broar över avgrunden mellan klasserna är förvisso ännu märkvärdigare.

Det var jullov ännu på Fossgården, men ledaren, Nanna Michelet, hade just kommit hem för att göra i ordning för terminen. Vid hennes sida vandrade vi runt huset och besågo kindergartensrum, gymnastiksal, samkvämsrum för klubbarna och studentpensionatet på övre botten. Fossgården är i olikhet med vår Birkagård ett studentsettlement och utgör ett led i den norska kristliga studentrörelsens verksamhet. Det finns blott två fasta medarbetare i Fossgården: ledaren Nanna Michelet och kindergartenslärarinnan. Alla övriga medarbetare äro unga studenter, manliga och kvinnliga, som offra en kväll i veckan under sin studietid till att umgås med ungdom från arbetarkvarteret runt Fossveien. Att leda en sådan ungdomlig stab av 120 studenter, att skaffa var och en den sysselsättning, han bäst går i land med och skaffa en grupp av barn, ungdom eller vuxna, med vilka han kan vara mest lämpad att umgås, det är sannerligen ingen lätt uppgift. Man lägger särskilt an på att arbeta i små grupper för att ledaren skall kunna komma i stark personlig kontakt med sin grupps medlemmar, ha tid att uppsöka dem i deras hem och leva sig in i deras miljö. En student kan t. ex. ha fem pojkar, som han slöjdar med, en annan har kanske fyra vuxna arbetare, som han läser engelska med, en studentska har en handarbetsgrupp på sex småflickor eller en liten scoutgrupp av lika många 12-åringar, med vilka hon tillbringar ett par timmar i veckan. Vilket myllrande liv, vilket ut och in, måste det inte vara i Fossgården under terminen. Så gott om utrymme är det minsann inte — ibland hinner man inte mer än nätt och jämt vädra ut ett rum, innan nästa grupp skall in. Ett ordentligt schema måste man ha uppgjort för att allt skall gå i lås.

Men detta schema är också det enda, som smakar skola i Fossgården. När Nanna Michelet talar om dem som gå ut och in i Fossgården och känna det som ett hem, är det med en respekt för varje enskilds vilja och önskningar, som kommer en att i sitt stilla sinne undra: Hur är det möjligt att kunna lämna dem alla så stora friheter och ändå få det hela att fungera som en enda organism? Det är och förblir Nanna Michelets hemlighet. Vi tänka med stor glädje på att det går, och äro förvissade om att det just är friheten, som kommer de unga att trivas så bra i Fossgården. Det norska ungdomslynnet fordrar ännu mer än vårt svenska att få växa fritt, bestämma själv och slippa motas in i flock och drivas åt ett visst håll. Kanske är det därför som de unga studenterna dragas till arbetet i Fossgården som av en magnet.

Hur skall man annars kunna förklara att unga män och kvinnor, som ha fullt upp att göra med sina studier och vanligen forcera dem under hårt ekonomiskt tryck, komma i en jämn ström år ut och år in och bedja om att få offra en kväll i veckan åt det sociala arbetet. För oss svenskar förefaller det oförklarligt. Med allt vårt predikande om socialt ansvar ha vi ännu inte kunnat locka en sådan ström av studerande ungdom innanför Birkagårdens dörrar. Våra studenter vid Högskolorna ha visat mycket litet känsla eller intresse för det arbete, som här ropar efter dem. Men i Norge tycks det vara ett behov just nu inom studentvärlden att slå bro mellan klasserna. De, som inte skriva in sig i kommunisternas eller socialisternas leder, gå kanske till Fossgården för att under kristet baner ta sin del i förbrödringen. Alla vilja vara med.

Mina vänner i Oslo försäkra mig, att klass-skillnaden är större i Norge än i Sverige. Det finns ej så mycket folkbildningsarbete i Norge som här. Och det finns knappast någon plattform där de olika skiktena kunna mötas. Fossgården vill vara en sådan plattform. Det är säkert av en oerhörd betydelse för en präst, en lärare, eller en domare, som kommer ut i landsbygden och möter representanter för "den andra nationen" i sitt arbete, att under sina studentår ha haft en liten grupp av denna nation till vänner, levat sig in i deras sätt att resonera och se livet på. Han skall då kunna bygga vidare på den bro av kärlek och förståelse emellan klasserna, som han fick vara med om att börja i Fossgården.

När skola våra svenska studenter följa de norskas exempel?

Elsa Wilkens.

SKOLAN

Man blir glad när en schweizare eller en engelska kommer till Stockholm och vittnar om det nya, som sker i skolvärlden i deras respektive länder, men man blir gladare, när föreståndarinnan för en av våra egna skolor röjer befintligheten av nya principer i ett Stockholmsläroverk. — Detta hände i lördags, när fröken Ester Edelstam i Ateneum gav en framställning om Annaskolan.

Annaskolan har i flera avseenden brutit sig ut ur den vanliga formen för kunskapsinhämtande. Den har djärvts utbyta ämnesförbistringen på skolschemat mot koncentrationsläsning. Den har förlagt läxläsningen till skoltid i stället för att betunga barnen med en arbetstid, som överstiger normen för de vuxnas. Den har på sitt program självstyrelse, även om denna — som fröken Edelstam antydde — ännu inte fungerar fulländat. Den anordnar föräldramöten. Den låter matematiken sluta i »sexan» för de flickor, vars unga tillvaro annars skulle fördystrats av fåfänga försök att omsätta X i tal. Den sätter diskussion i aktuella ämnen på lördagsschemat och anser inte den därtill använda tiden förspilld. Den ordnar årligen ett flerdagars idrottslov.

Det var glädjande att höra om en sådan skolas tillgängliga närhet. Och det var glädjande att av medförda barnarbeten konstatera koncentrationsläsningens inspirerande makt över barnens arbetsförmåga och arbetsvilighet och dess möjliggörande av självverksamhet i fördjupade studier. För det är ju ytterst dit all pedagogik strävar: till ett frigörande av krafter, starka nog att tjäna som motor i självutvecklingen livet ut. —

Bara på en punkt grumlades glädjen. Det var, när fröken Edelstam som norm för sin »nya» skola ställde upp den gamla skolans kunskapsmått, den gamla skolans kurser. Man förstår, att hon vill bygga sina elever den enda väg, som leder till självförsörjningsmöjligheter — normalskolekompetensen. Men borde inte den skola, som vågat språnget ut i barnens självstyrelse, kunna tillkämpa sig myndigheternas tillit och självbestämmanderätt över kurserna.

Så att kriteriet på att d e n skolan fyllt sin uppgift inte blir att barnen »hunnit med vad de ska», utan att de lärt att utnyttja sina möjligheter.

E—a R.

CLARTÉ
Tidskrift för socialistisk kultur
Redaktion: förf. Bertil Almqvist, fil.kand. Leif Björk, fil.stud. Mauritz Konow, förf. Karin Boye amanuens Alf Johansson,
Utkommer med 12 nummer perår. — Prenumerationsavg. för helt år kr. 3,-, för halvår kr. 1:50 Lösnummer 25 öre.

1544
är Tidevarvets postgironummer

TIDEVARVET

Lördagen den 23 febr. 1929 — N:r 8

Prenumerera
på TIDEVARVET för år 1929.
Pris 6 kr. pr år.

En kväkare ser på Sovjet

Forts. fr. sid. 1.

Hur förnimma vi inte en dom över vår rikedomskult, finner förf., och över våra skeva uppfostringsmetoder, som bortse från kroppsarbetet såsom bildningsvärde, våra klasskillnader, vår ensidiga självhävdelse och vår konventionalism! Hur bli inte våra kristendomsanspråk till idel hyckleri i vår klassegoism! "Kristna som alltjämt tro, att samhällets ojämt fördelade rättigheter äro en gudomlig ordning, måste också se en gudomlig sanktion i den rikedomsfördelning, som medger ej endast två utan tolv kostymer till en person medan hans broder ingen har — en synpunkt som icke just är gynnsam för uppodlandet av medkänsla. — — Några få veckors intryck av förhållandena i Ryssland läto mig förstå vilken barriär klasskillnad på egendomsgrund rest upp som hinder för praktiserandet av kristen medkänsla och förståelse. — Den nästan totala blindheten hos mängden av kristna i fråga om bolsjevismen är ett bland resultaten av det andliga fängelse vi själva berett oss". — — "Vårt samhälle kan verkligen betraktas som en gigantisk sammangaddning av egoism."

"The Challenge of bolshevism" är vida starkare i sin kritik av västerlandet än i framställningen av de ryska idealen. Ifråga om kapitalismens avskaffande yttrar sig förf. särdeles försiktigt (eller rättare obestämt). Äktenskapsomvandlingen berör hon knappast. Men med hänförelse sätter hon upp Sovjets kommunistiska egendoms- och förmånstanke i grell motsats mot individualismen på andra håll. Hon framhåller den nya värdesättningen av arbetet i förmögenhetens ställe, klasslösheten, ansträngningarna för folkuppfostran (på vars art hon ej närmare går in), den — såvitt på samhället ankommer — likvärdiga start som förunnas alla små medborgare, den energi och hänsynslösa offervilja, som möjliggjort fortvaron av detta oerhörda, djärva och betydelsefulla experiment, som kalla åskådare dömde till omedelbar undergång.

Förf. framhåller sovjetstatens belägringstillstånd och jämför dess därav beroende åtgärder med de medel andra europeiska stater tillgripit under dylika utomordentliga förhållanden, upprörd över den fariseism, som i blind självbelåtenhet förstorar alla fel och vägrar att varsna någon förtjänst, så snart det gäller bolsjevismen. "Det sås i alla fall mycket god säd, och det behövs bra mycken dålig sådd jämsides för att helt förkväva den."

Bakom Sovjet ligger å ena sidan Tsar-Rysslands våldssådd med dess alltjämt fortlevande konsekvenser, reaktioner och motreaktioner, å andra sidan de — boken tillägnade — "namnlösa skaror, som under självhärskarna gingo under som martyrer för sina ideal av rättfärdighet och frihet". Allt går igen, både det onda och det goda. Det är ej blandningen som fortsätter, ty vardera länkas vidare i sina skilda banor av orsak och verkan. Den antireligiösa propagandan är ett typiskt konsekvensfenomen till hyckleriet; men det händer att den råkar i gärning bekänna vad den förnekar i ord! Det är mycket av tsardömets metoder, som lever kvar och lever upp. Men detta är mindre förvånande än det nya, som besjälar och möjliggör det oerhörda experimentet i Ryssland.

"En revolutionär, som tar sitt liv och sitt allt i egna händer — — — k a n stå på ett högre plan och k a n lägga in mera oskrymtad idealism i sitt värv än den pacifist, som finner det outhärdligt att döda och såra, men som accepterar ett relativt bekvämt liv under en regim, som låter honom rikta sig på andras bekostnad och finner sig i att det våld han avsvär beskyddar honom i besittningen därav. — — Om kommunisten inte skall komma den kristne att stå där med skammen, så duger det ej med ringare offer än en hel insats av liv och egendom."

I denna uppfordran utmynnar boken, vars styrka, som redan nämnts, är dess etiska patos, dess självbesinning och dess redobogenhet att lära och lyssna utan att hejdas av fördomar.

Vad som däremot utgör en begränsning av bokens värde är först och främst dess abstrakta karaktär, som i överensstämmelse med titeln mera uppmärksammar sensmoralen för de hemmavarandes räkning än företeelserna själva inom Sovjet, vilkas oerhörda och mångtydiga och r y s k a verklighetskomplex avfärdas med några torftiga konturer i skönskrift.

Men när det gäller att på allvar finna vägar för det övriga Europa till gemenskapsmålets praktisering efter den kristna standard författaren utgår från, då räcker det ej med att skära bort allt våld i och för målets uppnående. Här föreligger en så djupgående olikhet mellan samfundstyp och förhistoria i Ryssland och Väst-Europa, att en lösning i klump åt Sovjet-idealets håll vore lika omöjlig som ett härskardöme i klump likt tsarismens. Det kräves en starkare differentiering och ett grundligare historiskt förarbete.

Inte bara därför att vårt psyke är inställt på att forska och pröva, innan vi lyder en paroll. Utan också därför, att vårt samfundsideal — ifall vi ana något sådant — icke utan självstympning kan eliminera bort personlighetstanken och det individuella samvetets krav. Och därför måste vi framhärda i sökandet — med aktgivande på Rysslands väldiga och ännu omätbara experiment — tills vi skåda en samfundssyn där det personliga samvetet behövs, en samfundssyn, som mera än något annat liknar den urkristna bilden av kroppen med alla dess olika lemmar i inbördes komplement, en enhet alltså icke ur likformighet utan ur olikheter i samverkan.

Jag erinrar mig i detta sammanhang några ord av en skandinav som var i Sovjet-Ryssland. Parollen om bonde- och arbetarsamverkan hade just lancerats som politiskt lösensord i alla länder. Nordbon invände att i hans land låge intressena så olika till för bönder och arbetare, att en sådan paroll näppeligen finge någon praktisk innebörd. Hans ryske vän framhöll gentemot detta likformighetens stora betydelse och nödvändigheten att obetingat lyda en given paroll. "Men jag är inte så funtad", genmälde skandinaven, "att jag kan lyda om jag inte ser något förnuft i befallningen" — ett yttrande som ryssen torde ha besvarat med ett sorgset småleende.

Ryssland är den absoluta lydnadens land. Och det gives i själarnas värld befallningar, som det är viktigare att lyda än att förstå....

Men "da må målet være springet værd". Eller rättare: språnget målet värdigt. Ty m e d l e n för målet äro för oss alla kompassnålen, som anger styrkursen. Antingen hålla de rätt sikt eller — förlora de målet! Men det finns också en tillvaro utan mål, utan ens någon start mot ett mål. Och då ha vi ej ens ett sådant att förlora.

Undvik »Sömnmedel», de förslöa Edert nervsystem och Ni blir lätt beroende av dem. Vid svårighet att insomna, använd Instantine; det skänker Eder strax den ro som erfordras för ett naturligt insomnande. Instantine är oskadligt, ej »vanebildande«. Säljes å apotek.

GRANNFRUARNA. Av Maria Lazar

Övers. för Tidevarvet av E. B. G.

Som alltid, när fru Kneidinger stryker in sin tvätt, sitter Sikora hos henne och doppar sin bulle i kaffet. Det är en stor ära för henne, ty fru Kneidinger har en konfektionsaffär, som vetter åt gatan. Sikora bor längst in på tredje gården. Men hon är också någon att räkna med. Hon är nämligen den äldsta hyresgästen. Det sa vicevärden berömmande åt henne för en tid sen, då hon var bjuden till portvakten på silverbröllop.

Det är redan mörkt. Fru Kneidinger stryker de grövre sakerna. De finare spar hon till morgonen därpå. Glöden i ugnen kastar ett matt sken på de färdigstrukna klädhögarna och på fru Kneidingers stadiga armar.

Sikora doppar sista biten av sin bulle i kaffet.

"Ät ni bara", säger fru Kneidinger.

"I dag har jag varit hos fröken en trappa upp", berättar Sikora. "Hon har saker hon, må ni tro. En blir aldrig färdig med att damma allt. Far hennes var medicinalråd".

Fru Kneidinger lägger in en skyffel kol i ugnen. "Det har hon i alla fall inte fått nån man för."

"Kanske för att hon var för fin", säger Sikora och skakar på huvudet. "Man får inte göra sig för rar. För trettiofem år sen, då var det en bättre herre, som tyckte om mig. Han var vid posten, men jag ville inte ha honom. Jag vet inte, jag ville inte ha honom. Två gånger lyste det för oss, pastorn kom till mig och sa, fröken Resi, sa han —"

"Och då hade ni haft pension nu", säger fru Kneidinger resignerad och stryker i långa tag fram och tillbaka.

"Jaså, ja, jag har visst redan talat om det för er. Ja, det blev ju annorlunda förstås. Den som blev min man var också en skötsam karl, han hade ju inget, men sparsam var han. Nu har vi bara en grav i ett hörn på kyrkogården — han och barna — och jag kommer väl snart efter. Fru Kneidinger lyfter upp huvudet. "Hör ni inte, vad kan det vara för bråk ute i farstun?"

Sikora hör inget. Örona duger inte mycket till, och ögona är det inte heller mycket med nu längre. Därför pratar hon så gärna.

På den tiden, då hon var ung och kokerska hos advokatfrun och på restaurangen och hos pälshandlarns och hos friherrinnan, då hade hon aldrig så mycket att säga, måste alltid passa på att inte något kokade över och att köket var fint och snyggt. Men nu har hon bara herrn, som hyr rummet, att se till och så att städa två gånger i veckan åt fröken en trappa upp. Nu är det mycket som faller henne i tankarna.

"I går hade värdens främmande", berättar hon, "och där ska ha varit mycket fint. En ann kommer ju aldrig någonstans nu för tiden. Om jag skulle till att dansa, så skulle jag väl svimma. Men jag var en gång på en bal, jag hade en bäsch klädning Frun som jag var hos hade sålt den åt mig för nio kronor. Den var mest som ny. Dottern, som bor på Hirschgasse nu, kom hem en dag och sa, mamma, sa hon, specerihandlarns fru har köpt sig en precis likadan klädning. Då sålde hon den åt mig för nio kronor."

Fru Kneidinger ställer ifrån sig strykjärnet. "Nu tittar jag i alla fall efter vad det är de bråkar om i farstun."

I samma ögonblick kommer hennes Franz instörtande, låter dörren stå öppen, gasljuset därutifrån faller på Sikora så att hon ser ut som ett lik.

"Polisen är här, skriker han triumferande. De har stulit en plånbok med flera hundra kronor i, hos fröken en trappa upp."

*

Sikora blir ensam kvar i köket. Hon har fått skräcken i kroppen. Och så är hon så trött, sen hon har städat hos fröken.

*

En stund efteråt kommer fru Kneidinger och fru Huber som bor bredvid, och fröken Rosa med det ljusa burrhåret. Hon är hårfrisörska och har sällskap med en herre som är skild.

"Såå, ni är här ännu", frågar fru Kneidinger.

Vad frågar hon så för —

"Ja, jag menade bara" — — stammar Sikora.

"Vad menar ni". Fru Hubers stämma är spetsig som en syl. Hennes man är skolvaktmästare och hon håller mycket på sina barns uppfostran.

Fru Kneidinger har tänt ljuset, det är mycket skarpt, gör ont i ögonen. Fröken Rosa suger på en hallonkaramell.

"Nå, vad var det nu då?" frågar fru Kneidinger och hon börjar på att stryka, som om inget hade hänt. De andra tiga.

"Jag menar bara", säger Sikora, "hos oss — hos friherrinnans vill säga, var polisen också en gång. Det var för unge herrns plånbok. Konstapeln var en väldigt stark karl. Och ingen av oss fick lämna köket."

"Och var fann man plånboken?" som en snärt kommer frågan från fru Hubers hörn.

"Ja, jag hade då inte tagit den, det är då säkert", bedyrar Sikora, "hur kan ni tro något sånt. Och konstapeln han började genast att göra sig för med husan."

Fröken Rosa fnittrar.

"Det är inget att skratta år. Jag visste inte om något, såsant jag lever. Men friherrinnan hon var noga, hon räknade sockerbitarna och potatisen och varenda liten köttbit. Till och med brödet skar hon upp åt oss.

"Såå', säger fru Kneidinger och ställer ifrån sig strykjärnet. "Men hon sålde bäschklädningen åt er för nio kronor."

Sikora spritter till, reser sig upp gråtfärdig. "Jag måste gå nu" —

Men fru Kneidinger står framför henne med händerna i sidorna. "Säg — ni städade ju hos fröken i dag".

"Nej, nej jag har inte städat där i dag, det var igår, i går var det."

"Men ni sa ju, att ni varit där i dag."

Och bredvid fru Kneidinger står fru Huber och fröken Rosa och de tittar på henne . . . varför tittar de sådär på henne . . .

"Jag har inte gjort det", skriker Sikora — jag kan svära på bibeln — jag har inte gjort det".

Så nu är det sagt. Grannfruarna drar sig åt sidan och Sikora vacklar mot dörren.

*

Sikora tänder ljusstumpen. Det ser så otäckt ut i hennes kök i dag, med så långa skuggor. Hon fryser och virar om sig sjalen.

Fru Kneidinger och Huber och Rosa de springer nu omkring i hela huset och berättar det för alla. Och alla tror de på det. Det är klart, hon har ju städat hos fröken, och annars är det ju ingen som varit i våningen.

Och förresten — hon skulle ju egentligen på fattighuset. Fattig är hon, och orkar inte arbeta mycket mer. Ett par hundra kronor det hade just varit lagom för de par årena. Då kunde hon ha fått vara kvar i sitt kök och haft herrn i rummet, hade kanske kunnat ha ett par blomkrukor i fönstret. —

Men ärlig i hela sitt liv har hon varit.

Ja, vem tror på det. Friherrinnan hon trodde nog hela tiden, att det var hon, som tagit plånboken, och till nästa tjugufjärde sa hon till henne, Resi, sa hon, Resi kan flytta.

Sikora tar fram en tallrik gröt ur spiseln och smakar litet. Hon kan inte äta något.

Det förstås, ibland tog hon litet utav herrskapets mat, när de fina faten kom ut i köket. Och en gång behöll hon en näsduk hos pälshandlarns, när tvätten kom. Men den var mycket trasig. Ett par öre skrev hon upp för mycket ibland hos advokatfrun. Hon såg aldrig efter så noga. Det var illa gjort förstås.

Då var hon ju i alla fall en tjuv.

Sikora blir så liten på sin träbänk. Helt ihopskrumpen stirrar hon in i den flämtande ljuslågan.

Ja, om hon hade vetat var pengarna låg. Hon hade kanske tagit dem, ja, hon hade säkert tagit dem, eller kanske —

Sikora sjunker alldeles ihop —

Eller kanske har hon tagit dom . . .

*

Hela natten igenom sitter Sikora framför sin gröttallrik. Ljuset blåste hon ut. För att spara. Hon stirrar in i mörkret —

Ja, Gud Fader, hon hade så gärna velat komma ut på landet en gång till, i maj, när allt börjar bli grönt.

Men det är nog bäst, att hon själv går till polisen i morgon. Då behöver de inte komma och hämta henne. Så att pojkarna ska springa bakefter.

Sikora nickar med huvet. Så sommar ho[illegible].

*

"Fru Sikora, fru Sikora!"

Hon spritter upp. I morgonsolen står fru Kneidinger framför henne.

"Har ni någonsin hört på maken. Nu är plötsligt pengarna där igen. Den slampan hade förlagt dom. Hon är ju i stånd att störta ett helt hus i olycka."

Sikora skakar på huvudet, "är det möjligt".

"Jag tror det inte heller." Fru Kneidinger är mycket ivrig. "Hon hade säkert inte ens så mycket pengar. Hon kunde säkert inte betala hyran — och vet ni vad?" —

Fru Kneidinger sätter händerna i sidorna.

"Far hennes var inte något medicinalråd. Bara en vanlig doktor, var han."

Försäkring Skänker Trygghet

FOLKET
Livförsäkring

SAMARBETE
Brand- Olycks- falls- Garanti-
Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm